

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เกาะเสม็ด

Creative Tourism Activities at Koh Samed Island

◆ อินิกานต์ สังข์สุวรรณ

อาจารย์ คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา

Tinikan Sungsuwan

Lecturer, Faculty of Management and Tourism, Burapha University

E-mail : tinikan@buu.ac.th

Abstract

This article focuses primarily on a literature review on “Creative Tourism Activities at Koh Samed Island to find out the potential to be developed into a creative tourism destination. Today, behavior of tourist has changed. Apart from visiting beautiful attractions, tourists demand more participative activities and want to learn more about local culture as well as to exchange knowledge and experience with local people. New form of tourism focusing on creative experience emerges to response to this new need and to open a new platform where tourists and local people can interact. Samed Island is rich in natural resources, local culture and local way of living. Analysis based on creative tourism framework shows that Samed Island has potential to be developed into a creative tourism destination which will change the image of Samed Island and it will offer alternative activities for tourists. This will open an opportunity for local people to earn extra income and lead to the development of sustainable tourism at Samed Island.

Keyword: Creative Tourism Sustainable Tourism

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเสนอแนวคิด เรื่อง “กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เกาะเสม็ด” ซึ่งปัจจุบันพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวได้เปลี่ยนแปลงไป โดยนักท่องเที่ยวมีความต้องการมีส่วนร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งต้องการได้รับประสบการณ์เรียนรู้สิ่งใหม่จากการท่องเที่ยวนอกเหนือจากการได้ชมความสวยงาม จึงเกิดรูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่เน้นการสร้างประสบการณ์อย่างสร้างสรรค์ ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน และเมื่อวิเคราะห์ศักยภาพของเกาะเสม็ดตามกรอบแนวคิดของการ

จัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า เกาะเสม็ดมีปัจจัยสนับสนุนหลายประการในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทั้งเชิงวิถีชีวิต ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะนำไปสู่การเปิดภาพลักษณ์และทางเลือกใหม่ให้นักท่องเที่ยว และนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บทนำ

ปฏิเสธไม่ได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่สร้างรายได้มหาศาลให้แก่ประเทศไทย และการเติบโตของภาคท่องเที่ยวนั้นส่งผลโดยตรงต่อการเติบโตของภาคบริการ อีกทั้งการเติบโตของการท่องเที่ยวเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ มากกว่าภาคอื่นเนื่องจากธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวใช้วัตถุดิบนำเข้าจากต่างประเทศน้อยมาก หมายความว่ารายได้ที่จะรั่วไหลไปสู่ต่างประเทศนั้นมีสัดส่วนน้อยเช่นกัน การท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยกระตุ้นให้เกิดการผลิตและนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ กระจายรายได้สู่ภาคส่วนต่าง ๆ รวมทั้งภาคชุมชน ยกมาตรฐานการครองชีพของชุมชน และช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม (Tourism Authority of Thailand, 2016) องค์การการท่องเที่ยวแห่งโลก (UNWTO) ได้พยากรณ์ไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2573 จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียมากถึง 535 ล้านคน (UNWTO/GTERC, 2016) และมีแนวโน้มการขยายตัวด้านการบินสูงสุดเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น จึงนับได้ว่าเป็นโอกาสของประเทศไทยในฐานะที่มีศักยภาพในด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่จะเพิ่มรายได้จากนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

การท่องเที่ยวของไทยยังคงเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ในปี พ.ศ. 2559 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยรายงานจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวน 32.6 ล้านคน สร้างรายได้เข้าประเทศ 1.65 ล้านล้านบาท และในปี พ.ศ. 2560 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีเป้าหมายเพิ่มการเติบโตภาคท่องเที่ยวร้อยละ 10 นอกจากนี้ยังกำหนดเป้าหมายทางการตลาดให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพที่หลากหลาย ให้ประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าและน่าประทับใจ โดยเน้นการให้ความสำคัญต่อประสบการณ์ของลูกค้าเพื่อสร้างให้เกิดการบอกต่อและการมาท่องเที่ยวซ้ำ (Tourism Authority of Thailand, 2016)

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยนักท่องเที่ยวมีความต้องการในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นอีกทั้ง มีความต้องการได้รับประสบการณ์เรียนรู้สิ่งใหม่ จึงเกิดรูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่เน้นการสร้างประสบการณ์อย่างสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง เป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของ อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด มีพื้นที่ประมาณ 3,125 ไร่ มีทั้งภูเขา ป่าเบญจพรรณ และหาดทราย สิ่งที่น่าสนใจคือ ความขาวสะอาดของหาดทรายและทัศนียภาพที่สวยงาม เกาะเสม็ดมีชายหาดประมาณ 18 แห่งรอบเกาะ ซึ่งแต่ละแห่งมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศจำนวนมากเดินทางเข้ามาตลอดทั้งปี ถือได้ว่าเป็นเกาะที่สวยงามที่สุดของ จังหวัดระยอง เป็นแหล่งท่องเที่ยวอันดับที่ 5 ตามที่อนุสารการท่องเที่ยว

แห่งประเทศไทยได้จัดอันดับไว้ใน 10 อันดับแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลในดวงใจ จังหวัดระยองยังมีความได้เปรียบเนื่องจากที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ นักท่องเที่ยวต่างชาติสามารถท่องเที่ยวเชื่อมโยงได้อย่างสะดวก และจากสถิติของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ และชลบุรี คือ จังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวกระจายตัวหนาแน่นเป็นอันดับ 1 และ อันดับ 2 ตามลำดับ (Tourism Authority of Thailand, 2016) อีกทั้งจังหวัดระยองมีการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระยะห้าปี (พ.ศ. 2556 - 2560) โดยหนึ่งในยุทธศาสตร์ คือ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืน ด้วยลักษณะดังกล่าวจึงมีโอกาสที่จะพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

องค์การการท่องเที่ยวแห่งสหประชาชาติ (UNWTO, 2005) ได้อธิบายนิยามการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่าเป็นการท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนเจ้าของพื้นที่ และนักท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนเพื่อรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่องตลอดไป บนพื้นฐานวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น

แนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ องค์การการท่องเที่ยวแห่งสหประชาชาติ (UNWTO) ประกอบด้วย

- 1) การดำเนินกิจกรรมในขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 2) การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลต่อชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน
- 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว
- 4) การประสานเข้าด้วยกันของความต้องการทางเศรษฐกิจ การคงอยู่ของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

สภาการโบราณสถานระหว่างประเทศ หรือ ICOMOS (ICOMOS, 2002) กล่าวถึงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวในระดับที่สามารถอยู่ได้ยาวนานเพราะว่าเอื้อประโยชน์ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ และ วัฒนธรรมให้แก่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นหัวใจสำคัญของระบบการท่องเที่ยวในปัจจุบัน หลายภาคส่วนในระดับโลกต่างตระหนักเห็นความสำคัญ และพยายามผลักดันให้แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนถูกนำไปปฏิบัติจริง องค์การหลักในการผลักดันการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคือ สภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก หรือ Global Sustainable Tourism Council (GSTC, 2016)

สภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (GSTC, 2016) ได้กำหนดเกณฑ์พื้นฐานของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

- 1) การท่องเที่ยวต้องมีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 2) การทำให้ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวได้รับประโยชน์ในเชิงสังคมและเศรษฐกิจให้ได้มากที่สุด และเกิดผลกระทบแง่ลบน้อยที่สุด
- 3) การสร้างประโยชน์มากที่สุดให้ชุมชน นักท่องเที่ยว และมรดกทางวัฒนธรรมโดยสร้างผลกระทบน้อยที่สุด
- 4) การทำให้สิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวได้รับประโยชน์มากที่สุด และเกิดผลกระทบในแง่ลบน้อยที่สุด

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism)

Thongma and Amnat (2004) ได้สรุปคำนิยามว่า “การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism หรือ CBT) คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน” โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ” นอกจากนี้ ยังได้อธิบายกระบวนการเรียนรู้ของ CBT ว่า เมืองค์ประกอบที่สำคัญคือ

1. ศักยภาพของคน ต้องเริ่มที่คนในชุมชนที่จะต้องรู้จักรากเหง้าของตนเองให้ดีเสียก่อน เพื่อความพร้อมในการบอกเล่าข้อมูลและคนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันได้
2. ศักยภาพของพื้นที่ หมายรวมถึง ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานต่อกันมา คนในชุมชนต้องรู้จัก ต้องรักและหวงแหนเห็นคุณค่าของทรัพยากรในชุมชนของตน สามารถที่จะนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ทั้งนี้แล้วชุมชนต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ ตลอดจนมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องแนวคิด พื้นฐานทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการจัดการในพื้นที่ได้ด้วย
3. การจัดการ เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักที่จะทำอะไร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืน สมดุลในกลุ่มคนหมู่มาก ดังนั้นชุมชนที่จะสามารถบริหารจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน : "Community-based Tourism : CBT" ได้ต้องเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ ความเข้าใจเรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งยังต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการพูดคุย กำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อมชุมชนรู้ว่าพื้นที่ของตนจะมีรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร ควรมีกิจกรรมอะไรบ้าง และจะมีการกระจาย จัดสรรรายได้อย่างไร ทั้งหลายทั้งปวงที่กล่าวมานั้น สิ่งสำคัญที่สุดของชุมชนก็คือการมีส่วนร่วม อันหมายรวมถึง ร่วมในทุก ๆ สิ่ง ทุกอย่างเพื่อส่วนรวม
4. มีส่วนร่วม มีได้อย่างไร การสื่อสารพูดคุย เป็นการสื่อความคิดเห็น การแก้ปัญหา รวมถึงการหาทาง แก้ไขปัญหาต่าง ๆ จากการระดมความคิดจากประสบการณ์ของนักวิจัยท้องถิ่นพบว่าชุมชนจัดให้มีเวทีพูดคุย ร่วมกันคิดวางแผนดำเนินการ ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน สร้าง กฎระเบียบของชุมชนทางด้านต่าง ๆ เพื่อให้คนในชุมชนรวมถึงผู้มาเยือนปฏิบัติตาม

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

องค์การการท่องเที่ยวแคนาดา (The Canadian Tourism Commission, 2014) อธิบายไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ คือ การท่องเที่ยวที่เน้นให้นักท่องเที่ยวได้มีกิจกรรมที่สร้างความทรงจำที่ดี โปรแกรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ต้องออกแบบให้นักท่องเที่ยวและเจ้าบ้านได้มีปฏิสัมพันธ์กัน และสร้างความประทับใจ การรับรู้ ทั้งระดับกายภาพ อารมณ์ และจิตวิญญาณ ในขณะที่ Diaz (2016) ผู้ก่อตั้งนิตยสาร Afar เสริมว่า การเข้าไปชม หรือ ทัศนจรในสถานที่ต่าง ๆ นั้นไม่เพียงพอแล้ว นักท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ต้องการสัมผัส เจาะลึก ถึงความเป็นดั้งเดิมของวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้เชื่อมสัมพันธ์กับคนท้องถิ่นจากวัฒนธรรมที่ต่างกันลึกซึ้งขึ้นเพื่อสร้างความหมายแห่งการเดินทาง สำหรับในประเทศไทยนั้นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเปิดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวแนว Local Experience หรือท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว Sawler (2016) แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์นั้นมีปัจจัยพื้นฐานสำคัญอยู่หลายประการ เช่น เส้นทางท่องเที่ยวต้องมีธีม หรือ รูปแบบที่ชัดเจนและเหมาะสมกับประสบการณ์หลัก ต้องกระตุ้นทางอารมณ์ ต้องมีความดั้งเดิม ต้องสามารถเข้าถึงได้ง่าย ต้องผสมผสานองค์ความรู้ในการท่องเที่ยว ต้องเป็นประสบการณ์ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงให้นักท่องเที่ยวได้ ต้องสนุกสนาน ต้องแสดงแก่นแท้ของชุมชน ต้องให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือกระทำหรือสัมผัสประสบการณ์จริง ต้องเพิ่มมูลค่า ต้องสร้างความรู้สึกลึกซึ้งในถิ่นที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยม และต้องเหนือความคาดหมาย ต้องมีจุดที่ทำให้นักท่องเที่ยวประหลาดใจด้วยความประทับใจ

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

Richards and Raymond (2000) หนึ่งในผู้ก่อตั้งแนวความคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ให้นิยามว่า “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้พัฒนาขีดความสามารถสร้างสรรค์ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว” และ “นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไม่ใช่บุคคลที่บริโภคการท่องเที่ยวอย่างทั่วไป แต่เป็นนักท่องเที่ยวที่กระตือรือร้นในการเข้าไปมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมของประเทศหรือชุมชนที่เข้าไปเยี่ยมชมเยือน

UNESCO (2006) ให้นิยามคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” ไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชนเพื่อชีวิตที่ยั่งยืน กิจกรรมใด ๆ ที่ชุมชนนำเสนอต้องช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ไม่เฉพาะเป็นประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น ได้กลมกลืนความสอดคล้อง และเสริมสร้างประสบการณ์อันน่าประทับใจ

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. หรือ อพท. ตามคำอธิบายของ Sangsrit (2012) ให้นิยามการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์ของสถานที่โดยนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์ของสถานที่ ไม่ใช่กิจกรรมที่เน้นรายได้ของชุมชน แต่เป็นกิจกรรมที่เน้นคุณค่าของชุมชน โดย ‘หัวใจ’ ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือความจริงแท้ - ดั้งเดิม (REAL)

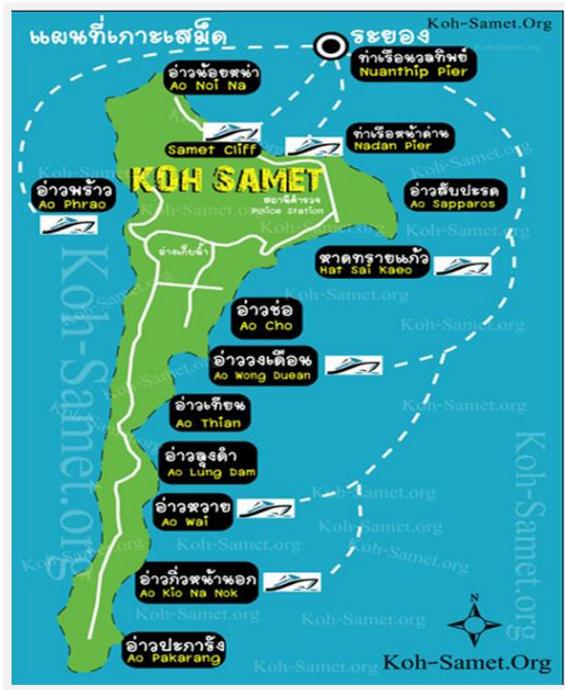
ที่นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้มรดกวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยวผ่านการมีประสบการณ์ตรงเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจและชื่นชมจิตวิญญาณอันเป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่ นำไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และเพิ่มพูนศักยภาพของนักท่องเที่ยวอย่างไม่มีสิ้นสุด อพท. เน้นว่า แกนหลักของชุมชน คือ ‘คุณค่าของวิถีชีวิต’ ชุมชนต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญใน ‘คุณค่า’ ของชุมชน เพื่อให้ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง ไม่ใช่อยู่ด้วยจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนชุมชนที่ยั่งยืนด้วยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์คือ ชุมชนที่สามารถรักษาความเป็นเนื้อแท้ (Authenticity) เพื่อเป็นแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน เรียนรู้ชุมชนผ่านการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะต้องมีหลักเกณฑ์พื้นฐาน คือ ต้องเป็นความคิดสร้างสรรค์ที่ไม่ได้เลียนแบบใครและเป็นต้นแบบอย่างแท้จริง หรือ มีความเป็น Originality และมีความดั้งเดิม หรือ Authenticity นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะต้องมีการจินตนาการ (Imagination) และมีความจรรโลงใจ (Inspiration) ที่แสดงออกเป็นความคิดอย่างสร้างสรรค์ ต่อมาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ (Knowledge) แฝงไว้ด้วยศิลปะ (Arts) และกลิ่นอายของวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะต้องเกิดจากการฉลาดคิด (Ingenuity) กลายมาเป็นประดิษฐ์กรรม (Inventiveness) และสุดท้ายการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของคนในชุมชน (Intellectual assets) (DASTA, 2012).

บริบทพื้นที่ เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง

เกาะเสม็ด เป็นเกาะขนาดใหญ่ที่สุดในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ตั้งอยู่ในเขต ตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เกาะเสม็ดมีพื้นที่ประมาณ 4,200 ไร่ เป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - เกาะเสม็ด 3,500 ไร่ นอกเขตอุทยานฯ 700 ไร่ เกาะเสม็ดอยู่ห่างจากฝั่งบ้านเพประมาณ 6.5 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศของเกาะเสม็ดเป็นเกาะรูปสามเหลี่ยม ยาวประมาณ 6 กิโลเมตร ส่วนที่กว้างที่สุดของเกาะเสม็ด กว้างประมาณ 3 กิโลเมตร และส่วนที่แคบที่สุดอยู่บริเวณอ่าวแก้วนอก - อ่าวแก้วใน ซึ่งกว้างประมาณ 100 เมตร มีภูเขาสลับซับซ้อนกันอยู่ 2 - 3 ลูก มีสันเขาเป็นแนวยาว ส่วนฐานของเกาะอยู่ทางด้านเหนือลงมาทางด้านใต้ ซึ่งหันเข้าสู่ฝั่งบ้านเพ ด้านฝั่งตะวันตกของเกาะเป็นหน้าผาสูง และลาดชันลงสู่ด้านตะวันออกที่มีชายหาดเว้าโค้ง จึงทำให้เกิดชายหาดที่สวยงามหลายแห่งซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ทางด้านเหนือและตะวันออกของเกาะเสม็ด ในบริเวณปลายแหลมด้านใต้มีเกาะเล็ก ๆ อยู่ 3 เกาะ คือ เกาะจันทร์ เกาะสันฉลาม และเกาะหินขาว ซึ่งเป็นเกาะหินล้วน ไม่มีต้นไม้ เป็นที่อาศัยและวางไข่ของนกนางนวล (Ratchaburi, C., 2006)

ซึ่งชื่อเกาะเสม็ดนั้น มีที่มาจากลักษณะพืชพรรณที่ขึ้นอยู่ทั่วไปในบริเวณเกาะ ซึ่งก็คือ ต้นเสม็ดขาว และ ต้นเสม็ดแดง นอกจากนี้จะมีชายหาดที่สวยงาม น้ำใส อุดมสมบูรณ์ด้วยธรรมชาติและเงียบสงบแล้วในอดีต เกาะเสม็ดยังมีความสำคัญในฐานะโรงภาษี ซึ่งมีหน้าที่เก็บภาษีเรือค้าขายที่ผ่านไปมา เนื่องจากตั้งอยู่ในชัยภูมิที่ดีของอ่าวไทย เรือค้าขายระหว่างหัวเมืองตะวันออกและประเทศ เช่น จีน กัมพูชา และเวียดนาม ต้องผ่านเกาะเสม็ดทั้งสิ้น เกาะเสม็ดเคยได้รับเสด็จพระมหากษัตริย์ไทยถึง 3 พระองค์ นางนวล (Ratchaburi, C., 2010) ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากนี้หลักฐานดังปรากฏในวรรณคดีไทยเรื่อง พระอภัยมณี ซึ่งเป็นกวีนิพนธ์ของท่านสุนทรภู่ กวีเอกของไทย และเป็นวรรณกรรมอันทรงคุณค่าของไทย เชื่อกันว่าสาเหตุที่เกาะเสม็ดได้รับการขนานนามว่า “เกาะแก้วพิสดาร” อาจจะเพราะมีหาดทรายที่ขาวราวกับแก้วหลายหาดทั่วไปทั้งเกาะก็เป็นได้ นางนวล (Ratchaburi, C., 2006)

รูปภาพประกอบที่ 1 : แผนที่ภูมิประเทศของเกาะเสม็ด (ที่มา: www.koh-samed.org)

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอแนวคิดเรื่อง “กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เกาะเสม็ด” บทความวิชาการนี้ จึงได้ทำการวิเคราะห์และจัดกลุ่มรูปแบบกิจกรรมตามหลักการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ออกเป็น 4 ด้าน อ้างอิงงานวิจัยขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (DASTA, 2012) อันได้แก่ด้านความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นต้นแบบอย่างแท้จริง (Authenticity) ด้านองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Knowledge, Local Wisdom) ด้านจินตนาการหรือการสร้างสรรค์ (Imagination or Creative Event) และด้านการฉลาดคิดมาเป็นประดิษฐ์กรรม (Innovativeness) พร้อมทั้งนำเสนอรูปแบบกิจกรรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้แก่พื้นที่เกาะเสม็ด ซึ่งสอดคล้องกับสุดแดน วิสุทธีลักษณ์ และคณะ (Wisudthiluck et al ,2012) ว่า กิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จะต้องนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม เปิดโอกาสให้มีประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่นำไปสู่การทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในพื้นที่ท่องเที่ยว ดังมีรูปแบบกิจกรรมดังต่อไปนี้

**ตารางที่ 1 : การวิเคราะห์และจัดกลุ่มรูปแบบกิจกรรมตามหลักการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
พื้นที่เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง**

หลักเกณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	ลักษณะ/ รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง ประสบการณ์อย่างสร้างสรรค์
1.ด้านความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นต้นแบบอย่างแท้จริง (Authenticity)	1.1 ใส่บาตรพระบิณฑบาตบริเวณชายหาด/ <i>Alms offering at the beach</i> 1.2 อาหารท้องถิ่น หมีกต้มน้ำดำ/ <i>Local dish "Muek Nam Dam"</i> 1.3 ซ้อน/ ตัก หมึกกะตอย/ <i>Catch baby squid using local technique</i>
2.ด้านองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Knowledge, Local Wisdom)	2.1 การทำผ้าบาติก / <i>Batik making</i>
3. ด้านจินตนาการหรือการสร้างสรรค (Imagination or Creative Event)	3.1 ประเพณีแห่เจ้าปู่ด้ารอบเกาะ (<i>Chao Poo Dam Festival</i>) 3.2 เรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่น พระอภัยมณี (<i>Local literature "Pra Abhaimanee"</i>)
4. ด้านการฉลาดคิดมาเป็นประดิษฐ์กรรม (Innovativeness)	4.1 ชมวิถีท้องถิ่นด้วยรถพ่วง (<i>Local way of life by local tri-wheel truck</i>) 4.2 การสนทนาธรรมและฝึกสมาธิ (<i>Dhama talk and basic meditation</i>)

ที่มา : ผู้วิจัย ปรับปรุงจากองค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2012)

1. ด้านความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นต้นแบบอย่างแท้จริง/ Authenticity

1.1 ใส่บาตรพระบิณฑบาตบริเวณชายหาด/ Alms offering at the Beach

ชาวเกาะเสม็ดส่วนใหญ่นับถือพุทธ และบนเกาะมีวัดเกาะเสม็ดตั้งอยู่และมีพระจำพรรษาอยู่ตลอด ในช่วงเช้าของทุกวัน พระสงฆ์จะแบ่งสายออกเดินบิณฑบาตไปตามชุมชน หนึ่งสายจะไปรับบิณฑบาตในย่านชายหาด มีนักท่องเที่ยวและชาวบ้านรอใส่บาตร เป็นภาพที่หาดูได้ยาก และเป็นวิถีท้องถิ่นไม่มีการจัดตั้งแต่อย่างใด

1.2 อาหารท้องถิ่น หมีกต้มน้ำดำ/ Local Dish "Muek Nam Dam"

เป็นอาหารท้องถิ่นของชาวเกาะเสม็ด โดยใช้หมึกสดตัวเล็กพอประมาณ จะเป็นหมึกหอมหรือหมึกกล้วยก็ได้ ใช้ทั้งตัวไม่ต้องผ่า นำมาต้มกับเครื่องเทศดับกลิ่น เช่น หอมแดง ตะไคร้ ใบมะกรูด พริกสด ต้นหอม และรากผักชี ความสดของหมึกพร้อมความหวานจากต้นหอมช่วยให้หมีกต้มน้ำดำมีความอร่อยจากรสชาติแท้ ๆ ของวัตถุดิบและเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวประมงที่เกาะเสม็ด

1.3 ซ้อน/ ตัก หมึกกะตอย/ Catch baby squid using local technique

เกาะเสม็ดมีหาดน้ำตื้นหลายหาด และยังมีทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็น ปลา หมึก ชาวบ้านสามารถเดินลงชายหาดเพื่อตักปลาด้วยอวน หรือ ใช้เรือเล็กล่อยล้าออกนอกชายหาดเพื่อซ่อนหมึก ซ้อนปลาได้

2. ด้านองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ Knowledge, local wisdom

2.1 การทำผ้าบาติก/ Batik making

โรงเรียนเกาะแก้วพิสดารมีการนำภูมิปัญญาการทำผ้าบาติกมาสอนให้นักเรียน และประชาชนผู้สนใจทั่วไป โรงเรียนเกาะแก้วพิสดารยังเปิดรับนักท่องเที่ยวที่สนใจเรียนรู้อาชีพการทำผ้าบาติกกับชาวเกาะเสม็ดเป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สนุกสนานและยังได้ของที่ระลึกติดมือกลับบ้าน

3. ด้านการจินตนาการหรือสร้างสรรค์/ Imagination or Creative Event

3.1 ประเพณีแห่เจ้าปู่ดาร์อบเกาะ/ Chao Poo Dam Festival

เจ้าปู่ดาร์อบเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวเกาะเสม็ดให้ความเคารพศรัทธาเป็นอย่างมาก ผู้นำในเกาะจึงได้มีการริเริ่มประเพณีแห่เจ้าปู่ดาร์อบเกาะเพื่อแสดงความเคารพเจ้าปู่และให้ประเพณีเป็นสิ่งเหนี่ยวนำให้ชาวเกาะเสม็ดมาร่วมมือร่วมแรงกันด้วยความสามัคคีอย่างชาญฉลาด นับเป็นการสร้างกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์เพื่อความเป็นปึกแผ่นภายในชุมชนและเป็นกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่ดึงดูดให้ผู้คนมาเยือนเกาะเสม็ดอีกด้วย

3.2 เรียนรู้วรรณกรรมท้องถิ่น พระอภัยมณี / local literature “Pra Abhaimanee”

วรรณกรรมเรื่องพระอภัยมณีเป็นมรดกงานเขียนที่สำคัญของไทย โดยมีหลักฐานที่เชื่อได้ว่าเกาะเสม็ด คือ เกาะแก้วพิสดารในวรรณกรรมเรื่องนี้ ชุมชนได้นำเนื้อเรื่องและตัวละครในวรรณกรรม อาทิ พระอภัยมณี นางเงือก และ นางผีเสื้อสมุทร มาสร้างเป็นริมน้ำและเอกลักษณ์ของเกาะได้อย่างชาญฉลาด เพื่อเป็นแลนด์มาร์คสร้างความจดจำ เช่น การสร้างรูปปั้นนางผีเสื้อสมุทรที่สะพานเรือ ซึ่งจุดนี้ได้รับการถ่ายภาพและส่งต่อบอกเล่าเรื่องราวของเกาะเสม็ดโดยผู้มาเยือนเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีการนำบุคลิกตัวละครผีเสื้อสมุทรมาปรับภาพลักษณ์โดยตั้งชื่อใหม่ว่า “หม้าม้าหมูท” เพื่อให้ฟังเป็นมิตร และสร้างความจดจำในฐานะตัวแทนเกาะ จึงนับได้ว่าเกาะเสม็ดสามารถนำวรรณกรรมมาใช้ได้อย่างสร้างสรรค์และชาญฉลาด

4. ด้านการฉลาดคิดกลายมาเป็นประดิษฐกรรม / Innovativeness

4.1 ขมิวถีท้องถิ่นด้วยรถพ่วง /local way of life by local tri-wheel truck

รถพ่วงถูกนำมาใช้บนเกาะอย่างกว้างขวาง โดยมีการดัดแปลงเบาที่นั่งให้มีความสะดวกสบาย รถพ่วงวิ่งด้วยความเร็วไม่สูงมาก และสามารถบรรทุกผู้โดยสารได้ครั้งละ 2-3 คน จึงเป็นพาหนะที่เหมาะสมเป็นอย่างมากในการนำมาประยุกต์ใช้เป็นพาหนะนำชมความงามของเกาะเสม็ด ซึ่งการขมิวถีถิ่นโดยนั่งรถพ่วงจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เห็นสองข้างทางได้ดี ในขณะที่เดียวกันก็สามารถนำชมได้ในระยะที่ไกลกว่าการเดินทางโดยไม่สร้างมลภาวะ หรือ รบกวนชุมชนโดยรอบ ทั้งยังมีความปลอดภัยมากเพราะใช้ความเร็วไม่สูง

4.2 การสนทนาธรรมและ ฝึกทำสมาธิ/ Dhama talk and basic meditation

ศาสนาพุทธ คือวิถีหนึ่งของชาวเกาะเสม็ด หลักคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า รวมถึงการทำสมาธิควบคุมจิตใจก็ได้รับความสนใจจากชาวต่างชาติมาก การนำนักท่องเที่ยวเข้ามาชมวัดเป็นสิ่งที่ ดี และการนำนักท่องเที่ยวให้มีโอกาสได้สนทนาธรรมกับพระสงฆ์นับเป็นนวัตกรรมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนแนวคิดกับพระสงฆ์ เรียนรู้หลักคำสอนแบบพุทธ รวมทั้งการได้รับคำแนะนำการฝึกทำสมาธิแบบง่าย

รูปภาพประกอบที่ 2 : กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์อย่างสรรค์ เกาะเสม็ด

บทสรุป

การเสนอแนวคิดเรื่อง “กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เกาะเสม็ด” เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เข้าถึงความเป็นท้องถิ่นอย่างแท้จริง และได้ร่วมเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้คนท้องถิ่น ดังเช่นพื้นที่เกาะเสม็ดที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน และมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านยังจับสัตว์น้ำโดยวิถีดั้งเดิมซึ่งเป็นเสน่ห์วิถีไทย และเกาะเสม็ดยังมีวิถีประเพณีอันดีงาม เช่น ประเพณีแห่เจ้าปู่ดำ ซึ่งสมาชิกชุมชนร่วมใจกันจัดเป็นกิจกรรมชุมชนที่เสริมสร้างความสามัคคี โรงเรียน วัด และชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นักท่องเที่ยวควรจัดแบบกลุ่มเล็กเพื่อนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง จึงสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวและเป็นกลไกแก้ไขปัญหานี้ให้เกาะเสม็ดได้อย่างยั่งยืน ในการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ควรวางแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการอย่างรัดกุม เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นชุมชน ผู้ประกอบการด้านที่พัก ผู้ประกอบการด้านร้านอาหาร ผู้ประกอบการด้านการขนส่งบนเกาะ หน่วยงานราชการ และชมรมการท่องเที่ยวท้องถิ่นของเกาะเสม็ด เพื่อให้ทุกส่วนของพื้นที่ที่มีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรม สอดคล้องกับ พิศาล แก้วอยู่ และ ประกอบศิริ รักดีพินิจ (Keawyoo and Pakdeepinit ,2015) เสนอแนะว่าหน่วยงาน และธุรกิจที่เกี่ยวข้องต้องให้การสนับสนุนเพื่อให้ธุรกิจนำเที่ยวพัฒนารายการนำเที่ยวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชนมีมากที่สุด ชุมชนต้องมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าบ้านที่ดี

กิจกรรมเด่นที่นักท่องเที่ยวสนใจต้องได้รับการประชาสัมพันธ์ให้เกิดการรับรู้และต้องมีการสืบทอดกิจกรรมจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อให้ไม่องค์ความรู้ที่สูญหายไป และทำให้กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกิดความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงขอเสนอแนวทางการพัฒนาเกาะเสม็ดเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ดังต่อไปนี้

1. นำข้อมูลจากบทความวิชาการนี้ไปต่อยอดงานวิจัยเพื่อสร้างกิจกรรมขึ้น
2. ต้องมีการเสริมความเข้าใจให้แก่ชุมชน รวมถึงทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นโรงแรมที่พัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก รถบริการ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น และบริษัททัวร์ท้องถิ่น หากมี ในประเด็นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์และการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์
3. จะต้องมีการทำ onsite training กับชุมชนเมื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับการเป็นเจ้าบ้านที่ดี และนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์อย่างสร้างสรรค์ด้วยความเข้าใจอย่างถ่องแท้ทั้งในด้านปรัชญาและกระบวนการดำเนินการกิจกรรม

References

- Designated Areas for Sustainable Tourism Administration. (2012). *Creative Tourism*. Retrieved October 10th, 2016, from <http://www.dasta.or.th>.
- Diaz, J., (2016). *Leaping Into the Unknown: Expanding the Boundaries of a Travel Brand*. Australia Tourism Summit 2016. Retrieved November 30th, 2016, from http://www.tourism.australia.com/documents/Event/Joe_Diaz_-_AFAR_FINAL.pdf
- Global Sustainable Tourism Council. (2016). *GSTC Destination Criteria*. Retrieved November 30th, 2016, from <http://www.gstcouncil.com>.
- ICOMOS. (2002). *Sustainable Tourism Definition*. Retrieved October 7th, 2016, from <https://www.slideshare.net/mariellameva/icomos-15499968>
- Keawyo Pisan and Pakdeepinit. (2015). *Guideline for Development Creative Tourism Through Adapter Using Hyacinth Handicraftin Muang District , Phayao Province , Thailand* Retrieved November 30th, 2016, from https://cscd.kku.ac.th/2016/uploads/proceeding/070714_161726.pdf
- Nalikatibhag Sangsnit. (2012). *Creative Tourism*. Retrieved October 10th, 2016, from <http://www.dasta.or.th>.
- Ratchaburi Chaliew. (2006). *The History of Rayong City*, Rayong Provincial Administrative Organization. 6-45.
- Ratchaburi Chaliew. (2010). *Old Picture of Rayong*. Rayong Provincial Administrative Organization ,102-156.

- Richards, G. and Raymond, C. (2000). *Creative tourism*. ATLAS News no. 23, pp. 16-20. ISSN 1388-3607.
- Sawler H. (2016). *Have you heard the buzz about “Experiential Tourism”?* : Case Study “Tourism Connect - Cape Breton Tourism, A Connected Island”. Retrieved October 5th, 2016, from <http://dcba-info.com/product-development/have-you-heard-the-buzz-about-experiential-tourism>
- The Canadian Tourism Commission Toolkit. (2014). *What is Experiential Tourism?* Retrieved October 20th, 2016, from <http://experientialtourism.ca>.
- Tourism Authority of Thailand. (2016). *Tourism Marketing Promotional Press Release 2017*. Plenary Hall Queen Sirikit National Convention Center.
- UNWTO. (2005). *Sustainable Tourism Definition*. Retrieved November 30th, 2016, from <http://sdt.unwto.org/content/about-us-5>
- UNESCO. (2006). *Towards Sustainable Strategies for Creative Tourism, Discussion Report of the Planning Meeting for 2008 International Conference on Creative Tourism* Santa Fe, New Mexico, U.S.A. October 25-27, 2006.
- UNWTO/GTERC. (2016). *Annual Report on Asia Tourism Trends – 2016 Edition*. Retrieved November 30th, 2016, from <http://asiapacific.unwto.org/publication/unwtogterc-annual-report-asia-tourism-trends-2016-edition>.
- Wiraphon Thongma and Prachuap Amnat. (2004). *Consequence of tourism activities management on the local community Tumbon Maeram, Amphur Maerim Chiangmai, Thailand*. Research achievements of Maejo University.
- Wisudthiluck Suddan et al. (2011). *Creative tourism model*. Funded by General Designated Areas for Sustainable Tourism. Retrieved November 30th, 2016, from <http://doc.qa.tu.ac.th>.

Tinikan Sungsuwan, Ph.D, Ph.D. (Architectural Heritage Management and Tourism) (International Program) Lecturer, Faculty of Management and Tourism, Burapha University.